

וקראת לשבת עיונג

עיון תורני בפנינו ובסיוע פלאו

טל': 054-8457834 | לקבלת העיון בדוא"ל: shlomi1122@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ יצחק בן שרה ע"ה | לע"נ יוסף בן מרסל ז"ל | לע"נ ר' שמעון ח' בן רחל רשל ע"ה

גליון מס' 570

פרשת תולדות

ה' בנסלו התשב"א

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף צוק"ל

עמל התורה – זו היתה מעלתו המיוחדת של מרן. רבים שואלים: איך יתכן כדבר הזה, שבן אנוש יידע עשרות אלפי ספרים על בורים בעל פה? התשובה לכך היא: עמל התורה! מרן עמל בכל כוחותיו על התורה הקדושה, וגם דברים שכבר שלט בהם היה ירא שמא ישכחם ולכן היה חוזר עליהם שוב ושוב. החזרה היא עמל התורה.

בעת לימודו היה שוכח מכל העולם! סיפר הג"ר אלבז שליט"א: פגשתי באחת הבריתות יהודי שהיה נוהג לגונן על מרן כשהיה יוצא מהשיעור בבית הכנסת היזדים, וההמונים היו מתנפלים עליו לשאול ולהתברך, והוא – שהיה גיבור כוח – היה מרחיק את האנשים שלא ילחצו את מרן.

וכך סיפר לי: "פעם אחת, כשמרן יצא מה'יזדים', ואני כהרגלי הרחקתי מעליו את הקהל, שמעתי שהנהג מזכיר למרן שעליו להגיד לי תודה על כך שאני מפנה לו את הדרך. מרן השיב לו שבוודאי הוא מעוניין להודות לי, והורה לנהג לומר לי להיכנס לרכב ושם יודה לי.

"מרן התיישב ברכב ומיד שקע בתלמודו. הנהג הציע לי להתלוות אליהם לנסיעה ולעלות הביתה, שם ייתן לי הרב את ברכתו.

"אלא, מיד כשמרן הגיע הביתה – והשעה הייתה קרוב לאחת עשרה בלילה – הוא פשט את גלימתו וממש רץ לשולחנו והחל לכתוב. נעמדתי ליד השולחן בתקווה שיבחין בי ויזכר לברך אותי. אני מצדי לא העזתי, כמובן, להפריע לו.

בשעה שלוש בלילה הרים מרן בפעם הראשונה את עיניו מהספרים בהם למד והבחין בי!

"מיי אתה, ומה אתה עושה כאן?", שאל.

"אני הוא זה שהרב הסכים לברכו", השבתי.

"אוי ואבוי! תמחל לי! התחנן מרן לאחר שזכר בהבטחתו. "פשוט שקעתי מיד בלימוד ושכחתי. ועתה שב עמדי ותשתה משהו".

"רבינו לא צריך לבקש את מחילתי", הסמקתי כולי. ומרן הודה לי בכל לב ונתן לי את ברכתו".

מרן, שידע את ערכה של התורה הקדושה, השקיע בה את כל כוחותיו. עמל והתייגע בה בשקיעות מוחלטת, בלי להתעייף, כמעט בלי לאכול ובלי לישון.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א

עשו המשתקף בראי...

הצדיק רבי נחמן מברסלב זצ"ל סיפר סיפור. יש לסיפור נגיעה לפרשתנו, והשלכה לכל אחד מאתנו. ארוך הסיפור, ונספרו בקצרה. מעשה ביהודי ביש מזל, בכל מה ששלח ידו נכשל.

אמרה לו אשתו: "הגיע לעיר מגידי עתידות, קוסם, מעלה באוב. לך אליו, אולי ישיא עצה, אולי ישנה את המזל לטובה!" נחרד. שומר מצוות היה, יהודי מאמין. "חלילה", קרא, "התורה אסרה לפנות למכשפים, אסרה להסתייע כמגידי עתידות. ציוותה: תמים תהיה עם ה' אלוקיך! פירש רש"י: אל תחקור אחר העתידות!" לא הניחה לו, הכבירה מלים, הציקה. סירב וסירב, ולבסוף הלך. נכנס לחדר האפלולי, הקוסם טרף בקלפים, מלמל מלמולים, ואמר: "רואה אני שיש לך מזל רק בדבר אחד בלבד. בגניבה".

נבהל, וברח. שאלה האשה "מה אמר?" וענה: "מאומה, אמר שאינו רואה מוצא. נאנחה האשה. עלה חיוך על שפתיו. "מה מצחיק אותך?" שאלה.

ענה סתומות: "נוכרתי בבריחה". רטנה: "עולמי חשוך, ואתה מחיך? ספר לי, ואצחק איתך..." לא רצה לספר, ניסה להתחמק, ולבסוף גילה: "מצחיק, תשמעי מה שהקוסם אמר..."

שמעה, החווירה, וקראה: "חלילה וחס!"

אבל מצבם הלך והחמיר, לא היה לחם לאכול, הילדים בכו מרעב, והיא היססה: "אולי בכל זאת, אם זה המזל..."

"מה זה תדברי", רטן. "מוטב למות בכבוד, מאשר לחיות בחטא ובזיון!"

אבל הרעב הציק, והרעיון נתקע.

התפתל והתחבט, התלבט והתייסר, לא רצה ולא רצה, ולבסוף נכנע: עשרה שקלים יגנוב, לקנות לחם ותו לא.

המעשה הצליח, ברוב נקיפות מצפון והלמות לב. קנה שלוש כיכרות לחם, להשביע רעבון ילדיו. הלחם תם, והלחצים שבו. החלטתו התמסמסה, לא רצה ולא רצה, והלך שוב. ושוב. ונתפס. הן כבר נאמר: "סוף גנב תלילה". ולמרגלות הגרודם ראה את הקוסם, המייצג כאן את היצר הרע, עומד ומחיך: "אין לך מושג כמה התאמצתי", אמר, "כדי להביאך למעמד זה..."

זה תמצית הסיפור, אבל תמצית תמציתו הוא המשפט החוזר כאן: "לא רצה ולא רצה, ולבסוף הלך". משפט מוכר לנו כל כך!... לפנינו יהודי טוב (כמונו!) הניחון בכל הידיעות הנכונות (כמונו!) ומחליט החלטות טובות (כמונו!) ואין לו כח לעמוד בהן...

כמה פעמים החלטנו להוסיף על שיעורי התורה שלנו! הרי יודעים אנו שהם הבונים את האדם, הם הקנייני האמיתי והנצחי, הם המפתח לאושר, בשני העולמות. נו, אז מה קרה? "אילווצים"... רצינו ורצינו, ולבסוף ויתרנו. נגררנו, נסחפנו, והשלמנו... זו רק דוגמה. כמה פעמים החלטנו שהעיתונות החילונית, על כל מיאוסיה, פריצותה, כפירתה, לא תעבור עוד את סף ביתנו. נו, אז מה קרה? התמסמסה ההחלטה... אם זקוקים אנו לראי, מגישה לנו אותו פרשת השבוע. ומזעזעת הדמות הנשקפת בו: דמותו של עשו הרשע!

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

”ויעתר יצחק לה” (כה, כא).

רבי משה מאיר ישר, מי שהיה בן ביתו של רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה”חפץ חיים”, מתאר את תפילתו של רבו: מי שראה את רבינו בתפילתו לא ישכח את המחזה לעולם. ניכר היה כי אהבת הבורא לוהטת בקרבו עד כלות הנפש. דומה היה כאילו הוא מסולק לחלוטין מזה העולם ורק נפשו הומה תפלה. רוחו שופעת אור עילאי ואור פניו קורן מזיו השכינה הנסוך עליו. כל מילה ומילה יוצאת מפיו בקדושה ובכונה עצומה. שעה ממושכת לאחר סיום תפילתו קשה היה לו להפנות מחשבתו לעניינים אחרים ולרדת ”מן ההר אל העם”. דרכו היה להתפלל מתוך חרדת קודש, גבו כפוף וראשו מורכן, על פניו הנלהבים נסוכה ארשת של גילה ובקרבו הומה רעדה, בלבו טמורה וכבושה שלהבת אש קודש, כתפיו נעות לאט בעוד שכל גופו לוחט ברתת ובזיע, שפתותיו לוחשות תפילה כאילו בקול רעש בלתי נשמע וכולו אומר פשטות, הכנעה וענווה.

וסיפר הצדיק רבי שלמה בלון, תלמיד ה”חפץ חיים”, ששמע בשם הגאון רבי חיים הלוי מבריסק, דברים שאמר על ה”חפץ חיים” כי אין כל פלא שתפילותיו מתקבלות למעלה בשמים כיון שהוא מדבר עם ה”רבונו של עולם” כמי שמדבר עם אחיו...

”ויען יצחק ויאמר לעשו הן גביר שמתיו לך ואת כל אחיו נתתי לו לעבדים ודגן ותירש סמכתיו וגו” (כו, לו).

פעם אחת ישב הצדיק רבי אברהם מרדכי אלתר מגור, בעל ה”אמרי אמת”, עם בנו רבי פנחס מנחם ולמדו בצוותא את דברי הגמרא במסכת גיטין (דף י”ב עמוד א’): רבן שמעון בן גמליאל אומר יכול העבד לומר לרבו בשני בצורת פרנסני או הוציאני לחירות.

ענה - אמר לפתע הרבי - מתורצת לי קושיה חזקה: על הפסוק: ”ויען יצחק ויאמר לעשו הן גביר שמתיו לך”, מבאר רש”י שאמר לו: מה תועלת לך בברכה, אם תקנה נכסים - שלו הם, שהרי גביר שמתיו לך, ומה שקנה עבד קנה רבו!

ולכאורה קשה - המשין הרבי - אם כן מהו המשך הפסוק: ”ודגן ותירש סמכתיו”?

אלא - תירץ הרבי - לפי המבואר בגמרא שאנו לומדים כעת, יכול העבד לומר לרבו בשני בצורת: פרנסני או הוציאני לחירות! ואם כן יכול עדיין עשו לבקש מאביו ברכה למרות שהוא עבדו של יעקב, שמא תבוא שנת בצורת ואז יוכל לדרוש מיעקב גט שחרור.

לפי זה - סיים הרבי - מבואר הפסוק כולו באופן נפלא: ”ויען יצחק ויאמר לעשו הן גביר שמתיו לך ואת כל אחיו נתתי לו לעבדים”, ואם חושב אתה בלבך כי תבוא שנת בצורת ותוכל להשתחרר, דע לך כי ברכתי אותו ”ודגן ותירש סמכתיו” ואם כן לא תהיה כלל שנת בצורת, ולכה אפוא מה אעשה בני”.

ביני לבני

הרה”ג פנחס ברייער שליט”א מח”ס ”לגדל” על חינוך ילדים

חינוך לחסד (ב)

כשחיפש אברהם אבינו ע”ה אישה ליצחק, ביקש אישה

שמהותה תהיה חסד, והבדיקה לכך הייתה אם תשקה את אליעזר ואת הגמלים. עלינו לגדל ילדים בעלי חסד, שיהיו אנשי חסד במהותם. גם אם איננו זקוקים לעזרת הילדים, אנו חייבים ליצור הזדמנויות לחינוך לחסד. מחובתנו לחפש דוד או דודה, שכנה או מכרה, הזקוקים לעזרה, ודרכם ללמד את ילדינו חסד מהו.

כל אמא מתחננת ומבקשת בתפילה לזכות לגדל ילדים בעלי חסד. היא לא מבקשת שתהיה לה עזרה ברחיצת הכלים ובשטיפת הרצפות, היא מתחננת על ילדיה שיהיו 'אנשי חסד'.

התורה נקראת בשם 'תורת חסד', ובעצם כל הבריאה מתבססת על חסד הבורא, שחפץ להטיב עם ברואיו.

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

”ויעקב איש תם יושב אהלים”

שאלו את מרן הגריא”ל שטיינמן זצ”ל: האם נכונה השמועה שאומרים בשמו על העניין שכידוע, בעולם האמת גם מי שיורש גיהינום חלילה אזי בשבת יש לו 'חופש'. הפוגה. שמעתי אומרים בשמו של הרב, שלא רק זמן השבת ייחשב אלא גם הזמן שלמד בו הלכות שבת יקוזז לו מהגיהינום, בנוסף לחופשה ה'רגילה' ביום השבת עצמו.

ותירץ, שהדברים מבוססים על דברי ה'חפץ חיים'. ה'חפץ חיים' אומר בשם גאון אחד, שהמקדים לקבל את השבת, גם בעולם העליון תימשך השבת 'האישית' שלו כפי שהיה נוהג כאן בעולם הזה. תוספת השבת שהוסיף כאן תיזקף לזכותו למעלה. הוסיף כאן שעתיים, השבת 'שלו' בעולם העליון תימשך שעתיים נוספות. וממילא, אם חלילה יירש גיהינום יקבל תוספת ל'חופש' כפי תוספת השבת אותה שמר בעולם הזה.

הוסיף ה'חפץ חיים' ואמר, שלא רק זמן תוספת שבת ייחשב לו כשבת אלא כבר מהרגע שמתחיל את ההכנות, הקניות, הסידורים. ואמר מרן הגריא”ל שטיינמן זצוק”ל, כי על פי הדברים הללו נראה שגם אם אדם לומד הלכות שבת וכדומה ייחשב לו הדבר כהכנות לכבוד שבת, וזמן הלימוד יקוזז לו מחלקו בגיהינום. והמשין הרב ואמר: ”אכן אמרתי את הרעיון, אבל אין לך מקור. זו סברה שלי”.

ובחוש הומוור אופייני הוסיף ”אבל אינני יודע אם כך סוברים גם למעלה”... זו ענוותנותו המופלגת של הרב שטיינמן זצוק”ל. אבל האמת היא, שהדברים נשמעים הגיוניים מאוד. זהו קל וחומר שאין עליו תשובה. אם הכנות גשמיות נחשבות כחלק מהשבת, ודאי שהכנות רוחניות שהן עיקרה של השבת, מעין עולם הבא, ייחשבו כשבת עצמה!

אין ספק ששיעור בפרשת השבוע, שיביא אותנו לתובנות חדשות ולקבלת שבת רוחנית ונעלית יותר, חשוב לאין ערוך מדאגה לסלט פלוני או אלמוני, לתבשיל או קינוח זה או אחר. ואין בכוננתו לזלזל בכל אלו חלילה. כבודם במקומו מונח. אבל צריך לדעת את הפרופורציות הנכונות. לשים את הדגשים במקומות הנכונים.

ואם בדבריו של הגריא”ל שטיינמן זצוק”ל עסקינן, נזכיר דבר מעניין שאמר בשיחתו בישיבה בשם רבי אליהו לופיאן זצ”ל, משגיח דישיבת כפר חסידים, עליו אמרו שזכה לגילוי אליהו. הרב לופיאן סיפר, ששמע פעם מה'חפץ חיים', שמצווה שאדם מקיים בשבת הרי היא נחשבת פי שש מאות ושלש עשרה, שוות-ערך לתרי”ג מצוות. ומאי טעמא, כי שבת שקולה כנגד כל התורה כולה; אם כן, מצווה הנעשית בה שקולה גם כן כנגד כל תרי”ג מצוות התורה. שעת לימוד תורה בשבת שווה לתרי”ג שעות.